УДК 371.134: 811.1/.2 + 81’24 (045)

Данилюк Сергій Семенович
доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри практики англійської мови Навчально-наукового інституту іноземних мов
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна
sedan@bigmir.net

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КОНФЕРЕНЦІЙ

Анотація. Статтю присвячено висвітленню формування професійної компетентності сучасних фахівців в аспекті використання в навчальному процесі такої інтернет-технології, як електронна конференція. Попри це, визначено переваги використання електронних конференцій у навчальному процесі. Також наведено типологію електронних конференцій, залежно від технології їх поширення в Інтернеті. Водночас описано особливості кожного з виокремлених типів електронних конференцій. Охарактеризовано спосіб організації електронних конференцій. Наведено перелік розроблених спеціальних програм для керування електронними конференціями, котрі проводяться в межах освітнього процесу. Також виокремлено низку дій ведучих електронних конференцій, які детермінують успіх проведення таких конференцій. Визначено сферу використання електронних конференцій у навчальному процесі.

Ключові слова: інтернет-технологія; електронна конференція; професійна компетентність; навчальний процес; освітній процес.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається суттєвий вплив на нього інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які використовуються в усіх сферах людської діяльності. Вони сприяють забезпеченню поширення інформаційних потоків у суспільстві, що має своїм наслідком утворення глобального інформаційного простору. Комп’ютеризація навчання є невід’ємною й важливою частиною цих процесів.

Діапазон використання комп’ютера в навчальному процесі є досить широким й охоплює ті сфери, які пов’язані безпосередньо з навчанням. Він варіюється від тестування студентів, обліку їх успішності, ведення характеристик аж до гри. У навчальному процесі комп’ютер може бути як об’єктом вивчення, так і засобом навчання, тобто можливі два напрями комп’ютеризації навчання. У першому випадку засвоєння знань, навичок і вмінь сприяє усвідомленню можливостей комп’ютера, а також його використання під час розв’язування різноманітних завдань, іншими словами, приводить до опанування комп’ютерною грамотністю. У другому випадку комп’ютер є потужним засобом підвищення ефективності навчання. Зазначені два напрями й утворюють основу комп’ютеризації навчання як соціального процесу [3, с. 9].

Аналіз досліджень і публікацій. Проведений аналіз наукової літератури свідчить про те, що у вітчизняній педагогіці практично відсутні дослідження, у яких розкрито потенційні можливості використання ІКТ як засобу формування професійної компетентності фахівця. Безперечну цінність для визначення сутності і змісту ІКТ-компетентності становлять роботи вітчизняних (Г. М. Алєксєєвої, Л. П. Буркот, Г. А. Дегтярьової, О. В. Тутової та ін.) і зарубіжних (В. А. Адольфа, О. Б. Зайцевої, І. Ф. Ісаєва, І. В. Склярової та ін.) дослідників. Аналіз теоретичних досліджень і

© С.С.Данилюк, 2014.

практичного досвіду сучасної педагогічної діяльності показує, що, незважаючи на пильну увагу до підвищення якості професійної підготовки студентів, проблема використання ІКТ як засобу формування професійної компетентності фахівців залишається недостатньо вивченою.

Сутність процесу інформатизації, який набув значного поширення в царині освіти і значною мірою впливає на динаміку розвитку сучасного суспільства, розкрито в роботах як вітчизняних (Р. С. Гуревич, К. І. Делегей, Н. В. Жаркова, І. Г. Сосюк й ін.), так і зарубіжних вчених (Д. Белл, А. А. Вербицький, Т. П. Вороніна, К. К. Колін, А. Тоффлер й ін.). Водночас дидактичний потенціал інтернет-технологій висвітлено в низці дисертацій вітчизняних (В. М. Андрієвська, А. М. Коломієць, К. Р. Колос, О. В. Суховірський та ін.) і зарубіжних (Н. І. Аршинова, М. Б. Бетуганова, Ю. М. Верьовкіна-Рахальська, А. Д. Гарцов й ін.) дослідників

Мета статті. За мету статті поставлено завдання дослідити, як відбувається в навчальному процесі формування професійної компетентності сучасних фахівців за допомогою використання такої інтернет-технології, як електронна конференція.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Електронні конференції репрезентують асинхронну комунікацію і як й електронна пошта можуть використовуватися для плідної співпраці студентів і викладачів. Електронним засобом спілкування тут також є електронна пошта чи структурований форум, у відповідних рубриках якого можна письмово викласти свою думку, задати запитання і прочитати репліки інших учасників конференції. Участь у тематичних електронних конференціях мережі Інтернет є надзвичайно плідною для самоосвіти викладачів і студентів.

В електронному способі проведення конференцій виокремлюємо такі переваги:

1) із матеріалами електронних конференцій (а вони викладаються на сайт або на інший авторитетний ресурс) може ознайомитися велика кількість зацікавлених людей. Це підвищує ефективність доповіді, оскільки у стандартному журнальному варіанті її доступність є набагато нижчою;
2) сама електронна публікація доповіді відбувається протягом декількох хвилин. Час її перевірки експертами до уваги не береться, проте й тут час скоротився до мінімуму. Натомість підготовка до друку і власне друкування журнального варіанту наукової конференції займає від одного до декількох місяців;
3) обсяг електронної доповіді може бути дещо більшим за тези, які прийнято подавати у друковану збірку матеріалів конференцій. За допомогою різних схем і графіків, які можна включити в доповідь, забезпечується її більша наочність і зрозумілість;
4) до обговорення будь-якої доповіді має доступ (і можливості) велика кількість фахівців. Це є важливим як для доповідача, так і для науки в цілому.

Водночас головна перевага таких конференцій полягає також у тому, що вони не вимагають присутності всіх учасників в один і той самий час (а це дуже зручно в тому випадку, якщо учасники конференції знаходяться в різних часових поясах або не можуть перебувати за комп'ютером у визначений для конференції час). Електронні конференції зручні також для тих користувачів, кому потрібно більше часу на обдумування своїх виступів, хто хоче додатково попрацювати над відповіддю, проблемою, піднятою в межах конференції, або для кого мова спілкування на

конференції не є рідною (як правило, у цих випадках на підготовку відповіді або репліки потрібно набагато більше часу).

В Інтернеті зазначені конференції поділяються на два основні види, залежно від технології поширення [6, с. 164]:

1) списки розсилання (*discussion lists*);
2) групи новин (*news groups* або групи *USENET*).

Спосіб організації більшості електронних конференцій є доволі демократичним: як правило, організаторами такої конференції є звичайні користувачі Інтернету, котрі мають нагальну потребу оперативно обмінюватися інформацією з колегами.

Списки розсилання є різновидом електронної пошти. Вони уможливлюють надсилання електронного повідомлення одночасно декільком (багатьом) адресатам за заздалегідь укладеним адресним переліком. Водночас списки розсилання є зручними в організації роботи порівняно невеликої групи користувачів (академічної групи, малої групи, двох–трьох співавторів створюваної статті тощо). Їх можна сформувати як за допомогою традиційних офісних програм (наприклад, у *MS Outlook 2000*), так і за допомогою спеціальних програм типу *Listserve*, *Majordomo*, *Listproc*. Як правило, такі списки розсилання ведуться (модеруються) адміністратором (викладачем курсу, координатором) того сервера, на якому вони створюються, що захищає інформацію, котра циркулює в них, від несанкціонованого доступу.

Групи новин, на відміну від списків розсилання, створюються на серверах провайдерів Інтернету і є загальнодоступними і, як правило, немодерованими. Вони призначені для спілкування багатьох із багатьма й тому надзвичайно поширеними в Інтернеті. Найбільші конференції, які належать до цього типу, входять до спільноти *USENET*. Групи новин є зручними для використання як додаткове джерело інформації під час проведення освітніх міжнародних телекомунікаційних проектів або дистанційних курсів, орієнтованих на роботу з іншомовними неадаптованими ресурсами [6, с. 164–165].

Для керування електронними конференціями, котрі проводяться в межах освітнього процесу, розроблено спеціальні програми, наприклад: *FirstClass*, *Lotus Notes*, *CoSy* тощо. Вони дозволяють структурувати надіслані на конференцію відгуки учасників і ведучих конференції, відстежувати хід дискусії й активність участі кожного студента, поєднувати спільногрупові дискусії з приватним (закритим від сторонніх) діалогом, обговоренням усередині малої групи. Такі конференції є дуже зручними в умовах сучасного дистанційного навчання з економічної й організаційної точок зору: вони не вимагають додаткових витрат на обладнання, організацію спеціального приміщення для збору учасників тощо.

Успіх проведення електронних конференцій багато в чому визначається відповідними навичками координатора (ведучого, модератора). Ведучий такої телеконференції офіційно «відкриває» її, виконавши низку дій [6, с. 165]:

а) визначивши мету, завдання, терміни проведення конференції;
б) склавши списки учасників (списки розсилання) й/або намітивши цільову аудиторію, для котрої цю конференцію призначено;
в) встановивши правила поведінки учасників (хто, які повідомлення може надсилати, коли, у якій формі, що вітається, що відкидається й чому тощо);
г) написавши перше ввідне повідомлення, у якому підсумовується все вищесказане й задається тон усій телеконференції.

Для підвищення активності учасників електронної конференції, як правило, рекомендується публікувати статті, у першу чергу, експертів у цій галузі, «провокаційні» матеріали або заздалегідь підготовлені огляди, котрі введуть учасників у курс справи.

Електронні (комп'ютерні мережеві) конференції часто називають інтернет-трансляцією. Вони дозволяють отримувати на моніторі комп'ютера користувача не лише тексти повідомлень, надісланих учасниками конференції, які знаходяться на різних відстанях один від одного, а й інші види інформації — графічну, аудіо-, відео- й інше апаратне оснащення робочих місць таке саме, як і в режимі електронної пошти. Програмне забезпечення залежить від режиму використання електронної конференції [4, с. 113].

Зазначені конференції забезпечують інформаційну взаємодію користувачів Інтернету. Для цього користувачеві необхідно увійти в Інтернет і набрати адресу конференції, надіслати повідомлення у письмовому вигляді по електронній пошті, прочитати у зручний час повідомлення учасників (студентів, викладачів чи однодумців). У кожної конференції є свій модератор, який стежить за тематикою надісланих повідомлень. Необхідність модерування електронних конференцій обумовлюється, в основному, некоректністю поведінки випадкових учасників конференції. Ці системи рекомендується використовувати у ВНЗ, які не мають прямого доступу до широкосмугових систем зв'язку [5, с. 43].

Мережа Інтернет надає й інші можливості, наприклад, у режимі USENET — групи новин (*news groups*). На відміну від списків розсилання, прийнятих в електронній пошті, групи новин працюють у режимі реального часу: учасники читають повідомлення, надіслані до групи іншими учасниками, надсилають туди само свої відповіді, обговорюють проблеми, але все це відбувається «зараз і відразу», не вимагаючи часу для розсилання листів [4, с. 113].

Такі конференції дозволяють декільком учасникам спілкуватися один з одним через комп'ютерні термінали, однак не в режимі реального часу. Вони схожі на електронну пошту, оскільки вхідні повідомлення зберігаються в комп'ютері й користувач може прочитувати їх і відповідати на них пізніше. Протягом певного періоду часу учасники надсилають повідомлення, читають повідомлення інших учасників, відправляють свої відгуки [2, с. 24].

Електронні конференції можна використовувати під час проведення навчально-дослідних проектів і з метою розвитку навичок спілкування в ході спільної роботи студентів кількох ВНЗ. Попри це, участь у тематичних електронних конференціях мережі Інтернет є надзвичайно плідною для самоосвіти викладачів і студентів.

Саме цей режим отримує найбільше поширення завдяки тому, що для його проведення не потрібно задіювати великі ресурси пам'яті й широкосмуговий доступ до Інтернету. Викладачеві слід звернути увагу на те, що під час роботи над проектом кожен з учасників має брати участь в обговоренні досліджуваних проблем, висловлюватися з дискусійних питань, обмінюватися інформаційними ресурсами. Спілкування в асинхронному режимі відбувається повільніше за комунікацію в режимі відеоконференції. Асинхронні засоби зв'язку вимагають більше часу для виявлення і коригування непорозумінь, які виникають [5, с. 52].

Електронні конференції використовуються у викладанні навчальних курсів, консультуванні студентів, інформаційному обміні [2, с. 24]. Такі конференції також можуть бути організовані й у межах локальної мережі окремого навчального закладу для проведення семінарів, тривалих за часом дискусій тощо. Асинхронний режим роботи студентів сприяє рефлексії і, відповідно, продуманості запитань і відповідей, а можливості використання файлів будь-якого типу (графіка, звук, анімація) роблять такі віртуальні семінари доволі ефективними [1, с. 41].

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, електронні конференції дозволяють широкому колу охочих взяти участь в обговоренні проблем, які викликають їх зацікавленість, забезпечуючи при цьому можливість одночасної «присутності» відразу на кількох конференціях, не відходячи від свого комп'ютера. У царині освіти електронні конференції дозволяють користувачеві не лише бути в курсі розвитку цікавої для нього проблематики, брати участь в обговоренні проблем певної предметної галузі, а й самому висловлюватися з обговорюваних питань, безпосередньо у процесі інформаційного спілкування знайти однодумців, колег, зацікавлених в обміні інформаційними ресурсами.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження. Виявлення й опис переваг і недоліків використання інформаційно-комп'ютерних технологій в навчальному процесі має перспективу в плані дослідження особливостей використання інших інтернет-технологій, зокрема, блогів, вікі, подкастів, електронної пошти, форумів, чатів тощо під час формування професійної компетентності сучасних фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании / И. Г. Захарова. — М. : Издательский центр «Академия», 2003. — 192 с.
2. Интернет-технологии в образовании / Р. Н. Абалуев [и др.]. — Тамбов : ТГТУ, 2002. — Ч. 3. — 114 с.
3. Колин К. К. Информационное общество / К. К. Колин. — Челябинск : ЧГАКИ, 2010. —– 27 с.
4. Красильникова В. А. Информационные и коммуникационные технологии в образовании / В. А. Красильникова. — Оренбург : ГОУ ОГУ, 2006. — 235 с.
5. Панюкова С. В. Использование информационных и коммуникационных технологий в образовании / С. В. Панюкова. — М. : Издательский центр «Академия», 2010. — 224 с.
6. Развитие профессиональной компетентности в области ИКТ. Базовый учебный курс / М. В. Моисеева [и др.]. — М. : Издательский дом «Обучение-Сервис», 2008. — 256 с.

Матеріал надійшов до редакції 19.01.2014 р.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СОВРЕМЕННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ПРОЦЕССЕ ПРОВЕДЕНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ КОНФЕРЕНЦИЙ

Данилюк Сергей Семенович
доктор педагогических наук, доцент кафедры практики английского языка Учебно-научного института иностранных языков
Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого, г. Черкассы, Украина
sedan@bigmir.net

Аннотация. Статья посвящена освещению формирования профессиональной компетентности современных специалистов в аспекте использования в учебном процессе такой интернет-технологии, как электронная конференция. Кроме того, определены преимущества использования электронных конференций в учебном процессе. Также приведена типология электронных конференций, в зависимости от технологии их распространения в Интернете. Одновременно описаны особенности каждого из выделенных типов электронных конференций. Охарактеризован способ организации электронных конференций. Приведен перечень разработанных специальных программ управления электронными конференциями, которые проводятся в рамках образовательного процесса. Кроме того, выделен ряд действий ведущих электронных конференций, которые

детерминируют успех проведения таких конференций. Определена сфера использования электронных конференций в учебном процессе.

Ключевые слова: интернет-технология; электронная конференция; профессиональная компетентность; учебный процесс; образовательный процесс.

FORMATION OF MODERN SPECIALISTS' PROFESSIONAL COMPETENCE IN THE PROCESS OF CONDUCTING OF ELECTRONIC CONFERENCES

Serhiy S. Danylyuk
Doctor in Pedagogical Sciences, Associate Professor of Conversational English Department, Educational-Scientific Institute of Foreign Languages
Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National Universityt, Cherkasy, Ukraine
sedan@bigmir.net

Abstract. The paper deals with the highlighting of the formation of modern specialists' professional competence in the aspect of the usage of such Internet technology as electronic conference in the educational process. Furthermore, the benefits of using electronic conferences in the educational process are defined. The typology of electronic conferences is offered, depending on the technology of their distribution in the Internet. Simultaneously specific features of each of the singled out types of electronic conferences are described. The way of organization of electronic conferences is characterized. The list of worked out special programs for managing electronic conferences, which are held within the educational process, is offered. Besides, a number of actions of managers of electronic conferences that determine the success of these conferences is singled out. The sphere of usage of electronic conferences in the educational process is defined.

Keywords: Internet technology; electronic conference; professional competence; teaching process; educational process.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Zakharova I. G. Information Technologies in Education / I. G. Zakharova. — M. : Izdatel'skij tsentr «Akademija», 2003. — 192 p. (in Russian)
2. Internet Technologies in Education / R. N. Abalujev [and others]. — Tambov : TGTU, 2002. — Part 3. — 114 p. (in Russian)
3. Kolin K. K. Information Society / K. K. Kolin. — Cheljabinsk : ChGAKI, 2010. — 27 p. (in Russian)
4. Krasil'nikova V. A. Information and Communication Technologies in Education / V. A. Krasilnikova. — Orenburg : GOU OGU, 2006. — 235 p. (in Russian)
5. Panjukova S. V. Usage of Information and Communication Technologies in Education / S. V. Panjukova. – M. : Izdatel'skij tsentr «Akademija», 2010. — 224 p. (in Russian)
6. Development of Professional Competence in the Field of ICT. Basic Training Course / M. V. Moisejeva [and others]. — M. : Izdatel'skij dom «Obuchenije-Servis», 2008. — 256 p. (in Russian)